

Numărul 16

Oradea-mare 18 aprilie (1 maiu) 1904.

Anul XL

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Mizeriile vieții.

(Urmare.)

Nu puteau să înțeleagă, că de unde a venit leșinul acesta ca un fulger?

Dacă ar fi știut cetii în inima lui, ar fi văzut, că scena petrecută cu dna Lucreția l-a atins atât de mult, că totul se învârtia împrejurul său, pare că era impresurat numai de spirite rele. Starea lui sufletească a fost atât de agitată, de alterată, că era să tradeze un secret, la care ținea cu sfințenie, dar deodată i s'a părut că aude o voce nevizibilă, care în ton imperios îi revoacă în memorie jurământul lui, și el atunci, simțind o reușcare neesprimabilă, ca și când ar fi comis o crimă grozavă, a îngânat niște cuvinte, apoi a leșinat...

Groaza servitorilor a fost numai de câteva momente. După ce și-au recăstigat rațiunea, pierdută în momentul leșinării, au ridicat pe moș Nicolae de jos și l-au dus în odaia sa.

I-au frecat templele cu apă de oțet și i-au turnat pe gât o beutură vivificatoare.

Operațiunile acestea au avut efect, căci moș Nicolae după jumătate de oră și-a recăstigat luciditatea spiritului.

— Ce s'a făcut cu mine? a întrebat el cu vocea lui și mai mult fără timbru.

— Ai leșinat, ziseră servitorii, cari erau împrejurul patului său.

— Spuneți-mi, spuneți-mi ce am vorbit, se rugă apoi, lăsându-și privirea implorătoare asupra servitorilor, căci și-a adus aminte de conversațiunea de înaintea leșinării sale.

— Ai vorbit de un jurământ; ai zis, că nu-ți vei călca nici odată jurământul, — zise un servitor cu numele Andreiu.

Pe fața palidă a lui moș Nicolae s'a ivit o ușurare ascunsă.

Pare că i s'a luat o peatră grea de pe inimă, care îi apăsă peptul în mod chinător.

— Uite, cum e omul bătrân... Am început să aiurez...

— Va să zică, nu ești legat de nici un jurământ? întrebare toți servitorii în cor.

— Cum ați putut crede așa ceva...

— Am gândit că ne vei putea da vre-o deslușire asupra bunei noastre stăpâne, ziseră toți servitorii iar în cor.

— Nu știu nimic. Aseară am fost sus la stăpâna, dar nu am văzut nici o schimbare deosebită pe fața ei. Eră tristă ca întotdeauna...

— Astă noapte a fost o neînțelegere mare între stăpânii noștri, zise un servitor.

— Spune ce știi, Petruț — căci așa se numia vorbitorul — ziseră cu toții.

— Azi noapte — începî Petruț — după un-

Nicolae Bran.

sprezece ore am venit acasă. Am fost la un botez. Vița Ardeleanului și-a botezat copilășul. Când am intrat în curte, am auzit vocea stăpânei, care în groaza cea mai mare strigă :

„Ajutor! Ajutor!“

Ca un nebun m'am repezit sus în etagiu, și am mers deadreptul spre odaia în care eră stăpâna. Am gândit că sunt hoți. În mâna dreaptă țineam cuțitul, iar mâna stângă am întins-o spre zăvor, ca să deschid ușa. Dar până nu am atins zăvorul, ca mușcat de șerpe mi-am retras mâna, căci am auzit vocea detunătoare a stăpânului care a zis :

„De nou îți spun, că ora ispășirii crimei tale a sosit“.

O frică de moarte m'a cuprins. Am voit să fug îndărăpt, ca să nu me vadă stăpânul. Voiam înse să știu că ce se întâmplă în odaie. Presimțiam, sau din cele auzite știam, că e ceva de însemnătate mare. Am ramas deci acolo. Mi-am pus urechea la ușa și cu resuflarea oprită am ascultat. Iată ce am auzit :

„Liviu, dacă nu me mai iubești, dacă inima ta nu mai bate pentru mine, te conjur pe zilele fericite ce am petrecut împreună, omoară-me!“

„Știu, că tu dorești aceasta, cea ce înse nu o voi face, căci trebuie să suferi, trebuie să suferi durerile și chinurile cele mai grozave... Tu trebuie să suferi întocmai ca mine“.

„Îți jur, pe tot ce am mai scump, că nu sunt culpabilă de crima cu care me învinovățești.“

„Oprește-te, ființă diabolică, nu mai vorbi!“

„Ah! furia ta e mare, ești înse laș, că nu ai curajul să-mi curmi zilele“.

„Curajul nu-mi lipsește, me reține înse idea realizării scopului sau resbunării mele, ca să nu me delectez în vederea sângelui teu de fiară selbatecă“.

Stăpâna a erupt într'un plâns cu hohot.

Stăpânul ridea cu sarcasm.

După un timp a zis :

„Până ce nu vom ajunge la locul destinațiunei tale, rămâni aici, cu mâinile legate. Mâne dimineață la șese ore plecăm spre Paris, unde vei rămânea în noul teu castel, în casa de nebuni“.

Un murmur desaprobător al servitorilor conturbă tăcerea mormântală din odaie.

După ce murmurul a încetat, vorbitorul a continuat :

„Aibi milă de mine, — a zis stăpâna.

„Ai avut tu milă de Letiția, — a zis stăpânul.

Nu am putut ascultă mai mult, căci auzind pașii stăpânului apropiindu-se de ușa, cu câteva sărituri am fost jos.

Servitorii se uitau uimiți și cu nedumerire la Petruț.

— Stăpânul nu a iubit nici odată pe stăpâna, începù a zice moș Niculae. El a luat-o din constrîngerea dlui Nestor, căci altcum îl desmoșteniă. Stăpânul a iubit pe dșoara Letiția, cu care a și voit să se căsătorească. Dl Nestor înse odată cu capul nu a voit să-și dea consimțământul la legătura aceasta, pentru că, cum am auzit, ea eră săracă...

— Da, numai pentru aceasta poate să fle, căci dl Nestor ținea foarte mult la avere, zise un servitor.

— Ce a făcut înse stăpâna cu dșoara Letiția? întrebă Petruț.

Nime nu a știut să răspundă.

— Pentru ea a dus-o stăpânul în casa de nebuni, reluă Andreiu.

— Dșoara Letiția, cum se vorbește în sat, a plecat în străinătate.

— Așă am auzit și noi, întărîră mai mulți servitori.

— Azi dimineață stăpânul s'a sculat la patru ceasuri, ce până acuma nu a făcut nici odată; a zis un servitor cu numele Mihaiu. Ne-au adunat pe toți la un loc și ne-a spus, că l-a ajuns o nenorocire mare, buna noastră stăpână a nebunit. A poruncit apoi, ca să nu începem lucrul obicînit, căci îndată pleacă în străinătate, la Paris, ca să o încredințeze medicilor celor mai renumiți... Cui să credem acum, stăpânului sau lui lui Petruț?

— Dumnezeu știe cum stau lucrurile, zise moș Niculae. Să nu ne spargem înse noi capul cu ele... Stăpânul a zis, că peste doue săptămâni se reintoarce, deci ca să fie mulțumit cu noi, să ne căutăm de lucrul nostru. Eu azi nu voi fi vătavul vostru, căci me simt foarte slăbit în urma leșinului. Bada George, ca cel mai bătrân după mine, me va înlocui.

După ce au schimbat câteva cuvinte asupra celor ce au să facă, cu toții au părăsit pe moș Niculae, care a ramas singur în odaie.

Îndată s'a sculat din pat, a mers la ușa, a închis-o cu zăvorul, apoi a murmurat în sine :

— Momentul a sosit! Încă azi pornese spre schit!...

Trăsura, în care eră dl și dna Pădureanu, parcurgea drumul de țară cu fuga aceea nebună, cu care și-a luat cursul. Caii erau albi de spumă, vizitiul înse nu vedea aceasta, sau zis mai bine, nu voiă să vadă, căci necontenit poeniă din biciu, ațîțând astfel nobilele animale, ca să nu slăbească pasul.

Leșinul dnei Lucreția a durat doue ore.

Și-a deschis ochii frumoși, din cari se putea ceti o bunătate cerească, și s'a uitat împrejurul seu.

I se părea că a visat.

A făcut o mișcare, void să-și ducă mâinile la cap, care i eră greu, ca și când ar fi fost de plumb, și care șueră ca crivețul furios de iarnă în pustietate. Nu le-a putut înse mișcă, căci erau legate. În primul moment nu și-a putut esplică, că din ce cauză nu-și poate mișcă mâinile, întâlnind înse privirea ei perdută pe dl Pădureanu, care sta în fața ei și fumă o țigaretă, a erupt într'un țipăt de groază, căci și-a cunoscut poziția în care se află.

— Desleagă-mi mâinile, căci grozav me dor, — se rugă ea cu vocea scaldată în lacrimi.

— Aibi răbdare, căci încă nu a sosit momentul, a zis dl Pădureanu cu receală de gheață și cu o ură fanatică.

— Liviu!...

— Nu fi atât de sentimentală, căci absolut nu me impresionează sentimentalitatea ta... Te rog, rămâni liniștită, căci voese să-ți vorbesc. Te fac înse atentă, ca să nu me întrerupi, căci numai spre defavorul teu îți va servi...

Lucreția nu a zis nimic. Și-a lăsat privirea jos, și sta nemișcată ca o statuă.

Liviu și-a aprins o țigaretă nouă, apoi a continuat :

— Eu nu te-am iubit nici odată. Totuș înse te-am făcut soția mea. La aceasta m'a constrîns părinții mei, cari te-au crescut și pe tine, cari te-au adoptat — ceea ce altcum și tu știi, și te-au iubit cu amorul matern cel mai sincer... Eram de șase-

sprezece ani, când a murit mama. Înainte de a-și da ultima resuflare, m'a chemat la patul ei de moarte, și la dorința ei, care zicea că îi e ultima dorință, am jurat că te voi lua de soție. În momentele acele nu am dat ascultare șoaptelei inimii mele, ci numai din venerațiune, ce datoriam acelei muribunde, care m'a hrănit de la peptul ei iubitor de mamă. Nu am voit ca să părăsească mahnită lumea aceasta mizeră... Tu nu erai atunci acasă, erai în pensionat și astfel nici că te cunoșteam bine.

După ce ai părăsit pensionatul, și ai venit acasă, am avut ocaziune să te văd și cunosc mai deaproape — cât timp am petrecut vacanțele la căminul părintesc. Nu ai făcut înse nici o impresiune bună asupra mea, nu aveam nici o atragere, nici o simpatie față de tine...

Din cauza aceasta, în memorie neconținut îmi apărea jurământul meu și întotdeauna simțiam regrete. Un ce necunoscut îmi prevestia, că n'oi fi fericit, nu voi gustă nici odată fericirea.

Erai frumoasă și cu spirit, am speriat, m'am convins că natura te-a inzestrat cu unele calități eminente și de invidiat. Îmi dădeam silința ca să te iubesc, zădarnic înse, căci o antipatie involuntară, față de tine din zi în zi creștea. Cauza acestei antipatii, însu-mi nu o pot explica... Abia așteptam ca să treacă vacanțele și să fug din casa părintească, care pentru mine eră ca o temniță!... O! cât de bucuros aș fi petrecut vacanțele la B. unde studiam gimnaziul, dacă părinții mei nu ar fi interzis aceasta cu severitatea cea mai mare.

A sosit și momentul să merg la universitate. La dorința tatălui meu am mers la Viena. Ah! aici și-a luat curs firul nenorocirii mele! Într'o seară, meditănd asupra jurământului meu, me preumblam prin un parc. Deodată niște cuvinte adresate mie me deșteaptă din meditațiunile mele. O voce de femeie, în desperațiunea cea mai mare strigă:

„Ajutor, dle!“

Mi-am aruncat privirea în direcțiunea de unde a venit vocea, când am văzut că o femeie tineră se apără în contra unui pungaș. La moment am fost acolo. Lovesc în față pe mizerabilul, care înjurând s'a făcut nevăzut în desimea arborilor.

„Îți mulțumesc, dle“ a zis tinera femeie.

„A voit să te jefuiască? întreb eu.

„Da“ îngână ea.

„Ca să nu mai fi espusă unei noi neplăceri, te rog, dșoară, permite-mi să te conduc acasă“ mi-am oferit serviciul.

„Îți mulțumesc, dle... Nu voesc înse să-ți răpesc timpul“ a zis necunoscuta mea, pe când o roșată s'a lăsat pe fața ei frumoasă de inger.

„O, nici decât, dșoară, căci din fericire dispun de timp liber“.

Am plecat împreună. Conversam cu entusiasm mare despre pictură, pentru care artă frumoasa mea necunoscută manifestă o predilecțiune mare. După jumătate de oră ne-am oprit înaintea unui otel de rangul prim.

„Aici locuiesc“ a zis necunoscuta, întinzându-mi mâna ei mică și fină și mulțumindu-mi pentru amabilitatea mea.

Eu înse nu me puteam împacă cu idea să plec. Un ce necunoscut me atrăgea cătră ea.

(Va urmă.)

Alex. Țințariu.

D u r e r e a.

— Sonată. —

*Când ești sătul nu știi de foame,
Căci ești întreg și n'ai dureri —
Denegi azi cele zise ieri,
Culegi a voluptății poame,
Crezând că nici când n'o să pieri.*

*Ești vesel, mândru... Risul teu
Înceamnă cerul să zimbească —
În mintea ta copilărească
E reu ce-i bun și-i bun ce-i reu,
Iubirea-ți faci mereu să crească...*

*Și dacă soartea se răzbună,
Imparte-al chinului teu rost?
Denegi, că tu și mândru-ai fost
Și lumea toată-i vrea să-ți spună:
„Compătimim pe fiul nost!“*

*Ah da. Ce bine-ar fi băiate
Când toți la tine s'ar uită
Ș-ar împărți durerea ta —
Durerile ar fi uitate!
Și nici un zeu n'ai invocă!*

*Visări, chimeri sunt toate 'n lume
Nu sunt iubiri și scopuri nu-s,
În alte lumi de mult s'au dus.
E singur, sfânt, măreț un nume:
„Durerea“. Care-i mai pe sus!...*

Emil Isac.

P l u t a ș u l.

Plouă într'una. De-o săptămână nu se mai vede lumina soarelui... Câte o clipă dacă-și mai poate furișă razele prin spărturile nourilor ce se mânâncă în bătaie de vânt, și-apoi iarăș se pierde pentru multă vreme înghițit cu lăcomie de noianul întunecos ce inecă pământul în ropot de apă...

Pe prispa crâșmei din satul Pădureni, s'au strîns oamenii ciotcă... Cu țării suflecați până de-a-supra genunchilor, cu sumanele 'ntre umeri și căciulele întoarse pe dos, stau și ei îngândurați, privind la potopul ce se varsă de sus... Unii își dau cu părerea că n'o să treacă mult și-o să se răzbune... iar alții, îngrijiți, se tem că ploile or să mai ție încă ș-or să le 'nece tot.

Și vorba începe:

— Se duce satul nostru, se duce văzând cu ochii, măi oameni buni!...

— L'îngHITE pustiul de Siret...

— După cum a croit-o, de bună seamă că spală tot... Pe unde ni-s casele, o să-și sape vadul!...

— Doamne ferește. Păcat numai de sfânta biserică și de oasele răposăților!

— Da doar l-o bate Dumnezeu din calea sfântului locaș...

— Să dea Sfântul, dar am văzut c'a început să macine în cotul cimitirului...

— Dar ce s'o fi făcut cu plutașul înecat pe

care l-au prins oamenii pe Siret; e tot în biserică ori l-a îngropat?..

— Spunea primarul că dacă nu i-o veni până mâne nimenea din neamuri, apoi îl dă în pământ pe cheltuiala comunei...

— Ce rudă să-i vină, că după cum spunea eri la cercetare cărmaciul care-l avusese dălcăuș, n'are sărmanul, Dumnezeu să-l ierte, decât o biată mamă bătrână...

— Chinuită viață și la plutași... Unii tot din ceata lor spuneau că în vremuri, și pe tatăl băețanului înecat, și pe alți patru frați mai mari tot Siretu i-a mâncat...

— Din ceata lor câți or fi pierit acum?...

— Cică nu se știe anume; dar din oamenii celor opt plute sfărimate au eșit la malul nostru numai cinci. Se zice că ar mai fi scăpat câțiva și la celalalt, dar nu se știe câți...

— Și cum de li s'au sfărîmat atâtea plute?...

— Spun ei că eră mai gata să iasă tot șirul de sub malul ripos, când numai se pomenesc că cele opt plute din urmă is luate de mânia de apă a Troțușului, care venia prăpădul pământului, eșită din matcă și învălătucind tot felul de copaci... Învălmașite și rupte din toate gânjurile aũ umplut toată fața seninului de lemnării și de oameni cari se luptau cu moartea... Câți au mai ramas cu puțin sprijin sub picioare, au lăpădat tot de pe ei și s'au aruncat în valuri năzuind spre maluri!...

— O fi dus cineva în satul lor vestea de cum-până?

— Au trimes, cică, pe unul din ei; iar ceilalți au plecat după adunatul sfărîmăturilor de plute...

Deodată au tăcut cu toții. Neîmpăcatul virteji de ape, — cu mugetu-i sălbatic, și detunăturile malurilor surpate de undele-i învrăjbite, — care cu fruntea încrețită și tot o spumă se năpustește vajnic înghițind tot în cale-i, dând par' că a înțelege că nimic în cale-i nu e sfânt, și nici îi e de-a cruțare...

— Vine altă undă, îngânără cu toții și se împraștiară repede pe-acasă, spre a eși cu cângile la prinsul lemnului...

I-a treia zi. Trupul plutașului este tot în bisericuța de lemn de pe malul Siretului...

În încăperea strîmtă, rece și întunecoasă, pare curat ca într'un mormânt. Peste trupul gol, cum a fost prins de pe apă, așezat pe năsălii, e întinsă numai o pânză curată. Pe piept îi stă icoana Maicei Domnului, iar la cap un sfesnic în care clipește o luminare de ceară.

La puțina lumină ce pătrunde pieziș prin cele doue ferestre cât palma și care se îngână cu slaba licărire a mucului ce abia mai sfârăe, se distinge bine fața mortului părilită, și încadrată de pletele-i negre ca pana corbului. Nu e schimbat de fel... e tiner și frumos...

Dacă umerii obrazilor n'ar fi vineți, zgâriați de pietriș, ai crede că doarme...

Împrejur e liniște înfiorătoare, pe care furtuna și ropotul ce-i afară o face și mai grozavă...

Nu se aude decât ciripitul vrăbiilor cari, do-site în podul bisericeii, își jelese cuiburile părăsite. La căpătiul mortului sforăe străjărul care, toropit de vremea aceasta urită, doarme cu nasul adăpostit în gulerul sumanului...

Ușa bisericeii scârție greu în țifinele-i de fier, dându-se cu sgomot de părete... Trei femei purtând câte-o legăturică în mână, intră în biserică; omul de pază se deșteaptă, se scutură ca de frig, și se duce de mai ridică mucul luminării, care-și picură ceara pe dușumeaua putredă... iar femeile, după ce s'au închinat pe la câțiva sfinți afumați, vin împrejurul mortului... Ochii li-s plini de lacrimi. Plâng cu suspine înecate într'o durere mută... De pe buzele lor se desprind în șoaptă numele odoarelor iubite, pierdute prin armată, departe de casă și de purtarea de grijă a mamelor duioase...

— N'ai mai venit nimeni de-ai răposatului, Marine?

— Nu, lele Sultană!...

— Apoi, uite, am grăit cu primarul să ne dea voe să-l grijim noi de cele de-a îngropării... că de! e creștin, sărmanul, și-i păcat să între în pământ așa, ca un a nimăru... Om pune câte-și trele mână de la mână și-om potrivii cum o da Dumnezeu.

— Bine-ați gândit, și mare pomană ve faceți...

— Du-te și tu de-ți mai caută un tovarăș și aduceți sicriul de la primărie... În drum abateți-ve și pe la preot de-i spuneți că e gata... În vremea asta noi l-om îmbrăcă...

Până să vină preotul, l-au îmbrăcat frumos cu haine remase de la pierduții feciori, i-au pus iminei în picioare, și căciulă țurcănească în cap. Asemenea au închipuit ș-o frumoasă pânză aleasă pentru ochi, iar în mâinile strinse pe piept i-au pus un toiag de ceară curată.

L-au așezat apoi în sicriul nou, croit din dulapii prinși odată cu trupul lui, și i-au pus de-o parte și de alta a capului mănunchi de rosmarin și alte flori mirositoare...

Prin vaetul vântului și al ropotului de-afară, s'aud frânturi de bocet și strigăte dureroase...

Femeile din giurul mortului sbucnesc în plâns sgomotos, iar de-afară s'aude tot mai bine, tot mai aproape:

— Toderică... Flăcăul mamei... Nădejdea mamei... Te-a n'ghițit vrăjmașul... Secă-l-ar Dumnezeu!... și 'n pervazul usei s'arată chipul unei bătrâne...

Îmbrăcată în sumanul ei negru, lișteav de apă, cu ochii înroșiți și duși în fundul capului, cu părul smult și lipit pe față în neregulă de ploaie și bătae de vânt, cu picioarele desculțe, rupte și nsângerate de drum de zile întregi... abia se mai sprijină pe toiagul ramas de-acum singurul ajutor... Privirea rătăcită și-o pironeste asupra odorului de pe năsălii, clătîindu-se în tremurarea picioarelor ei obosite.

A doua zi după îngropare.

Cerul, desbrododit de mohorita maramă, dă răgaz soarelui să strălucească o clipă, îmbrățișând cu dragoste cuprinsul dorit de caldele-i raze... iar în coasta satului clocotește Siretul turbat, mâncând lacom din malurile înalte ce se prăbușesc cutremurând împrejurimile...

Pe cărăruia cimitirului tăiată printre cele doue rânduri de liliacei înfloriți, se strecoară în mers încetîșor mama plutașului...

Se sprijină c'o mână în toiag, iar în cealaltă poartă un hârb din care fumegă rotocoale mirositoare de tămâe... Își duce prinusul de dragoste la mormântul odorului... Dar se oprește pierdută în

capătul cărării, care se frânge în luciul seninului de ape... Siretul, surpând noaptea din cotul cimitirului, mâncase și mormântul proaspăt al plutașului...

Toiagul și hârbul cu miresme îi scapă din mâinile tremurătoare, pe care, cu pumnii strinși, le 'ntinde amenințător spre apa 'n fierturi...

Ion Ciocârlan.

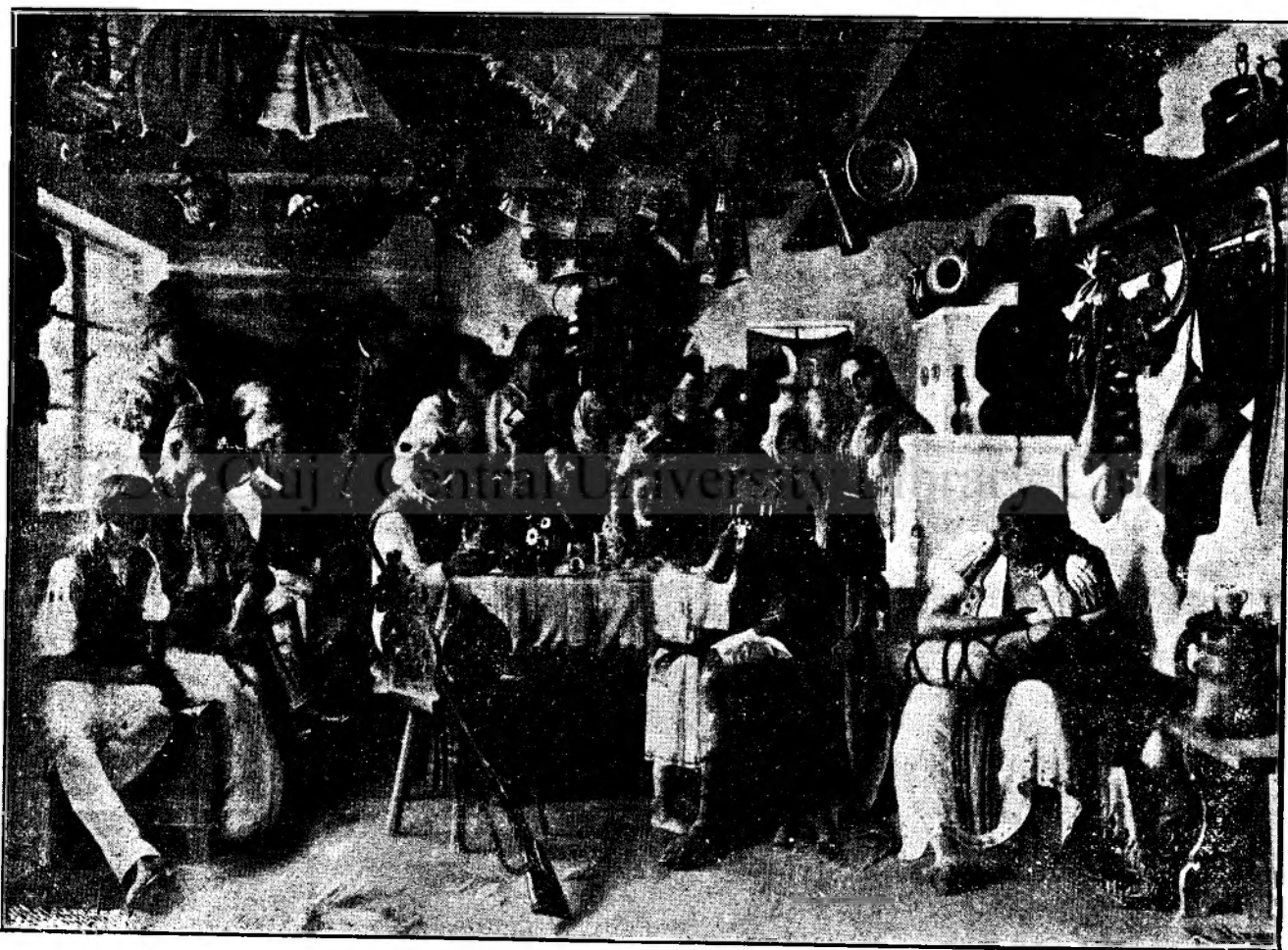

Romanul și eurentul eel nou.

Romancierul pus alături cu nuvelistul, se presintă simțurilor noastre în cele mai multe cazuri a fi

neamul sau rasa din care face parte, stabilesc toate la un loc, individualitatea sau originalitatea lui. — Așă, spre exemplu, citiți un roman, întru câtva lipsit de acțiune, aproape fără nici o intrigă, o cronică în formă de jurnal, unde vin la rând oameni și animale, păsări și insecte; descrise toate frumos și meșteșugit, care la urma urmei, nu compun decât o colecție de tipuri diferite și de multe ori interesante. Aceasta e fisionomia romanului scris de or ce german.

Schimbați-l; ve cade în mâni alt roman, cu un început mai puțin clar, cu descriții și analise savante, cu intrigi multe și bine conduse, cu desnodăminte de multe ori tragice și personajii alese.

Peneș Curcanul.

Tablou de Nicolae Bran.

un om, de un rang mai superior. Trăsăturile scurte, unilaterale, acțiunea simplă și haîna cea fără șireturi, cu care nuvelistul își făurește schițele lui, la romancier se schimbă mult; prin aceea, că el trebuie să dispue de o vedere mai largă, de un spirit mai inventios și demn de a creă: acțiuni mai complete și intrigi mai surprinzătoare. Trebuie să dispue de multă voință și curaj și să aibă în vedere desevârșirea unui plan general, bazat pe o concepție vastă și pe o fantezie întru câtva epică.

Alte calități, de al doilea ordin, care depind de mediul social din care scriitorul a eșit, de școala pe care el o represintă, de natura care-l escită, de

Acesta e romanul francez din ciclul acelor scrieri ajunse la modă astăzi și despre care criticul Jules Lemaitre afirmă că: sunt niște opere violente și reci cari dau numai emoțiuni pesimiste, și care trecând peste suferința individuală, ating marea mizerie universală.

Romanele acelea ne turbură, ne sgudue, ne doboară dându-ne sensatia fatalităților crude.

Luati apoi planul simplu și concepția romanului german, mergeți apoi în bordee, sau temnițe infecte și pline de groază. Veți găsi aci, tipuri de bețiivi, de criminali și alți păcătoși. Veți privi de aproape pe mulți epileptici, nebuni și femei perdute,

prin care se amestecă de multe ori și figuri de martiri, de sfinți și copii nevinovați.

Descrieți acum aceste umbre la lumina opaițului, având grija de a aplică în toate descrierile și narațiunile, arta scriitorilor francezi, amplificată pe alocurea cu grozăviile unei ierni aspre și veți avea apoi, oglinda romanului rusesc.

Romanul german, francez și rusesc, trei modele deosebite în literatura de azi, au ajuns și la noi, a fi cetite și cultivate. Romanul scriitorilor nordici¹ și a celor din Sud, fie Italiani sau Spanioli, au rămas până astăzi, niște plante, cu adevărat exotice, ce nu se prind și nu pot crește pe pământul și în atmosfera societății noastre.

Ne trebuie cultură multă și serioasă pentru a înțelege pe cei nordici și spirit rafinat pentru a simți inima arzătoare a Spaniolului. Despre romanul american nu începe nici o discuție. Suntem atât de depărtați de acest pământ, încât ne lipsește ori ce putere de a simți sau de a ne închipui ceva, despre felul curentelor literare de acolo.

În legătură cu cele spuse până aici, noi Românii neavând până astăzi o literatură de romane, cum au străinii, nu putem spune nimic despre caracterul individual al romanului românesc.

Câteva romane ce avem de la Elena² lui Bolidineanu, până la apariția celor vre-o 4 sau 5 de azi³ nu pot stabili o direcție hotărâtă sau o fisonomie proprie românească. Ne trebuie deci timp pentru a încerca cu toate felurile și școalele. Ne trebuie apoi cultură literară pentru a fi la urmă stăpân pe modelul ales și pe care voim a-l imprimă în cursul vremurilor trebuințelor noastre. Relativ la aceasta idee, s'a scornit de curând un curent nou zis *naționalismul*, care are de scop a introduce idea de patrie în producțiunile noastre literare.

Așă avem în acest fel, o parte din producțiunile lui G. Coșbuc și ale câtorva mai tineri; în teatru avem tot repertoriul lui Alecsandri. Remâne acum ca acest curent să-și găsească ființa sa și în roman, cel mai însemnat gen de scriere; căci atunci, când pe lângă versurile și comediile naționale, vom avea și un cielu de romane, fie istorice pur românești, fie scrise numai cu tendințe și scopuri naționaliste, vom putea zice, că avem și noi un început de literatură națională.

În felul acesta și potrivit acestui ideal a apărut în toamna trecută la Constanța romanul dlui P. Vulcan „Armâna” sau Româncea de la Pind.

Înainte deci de a vorbi de calitățile stilistice, care trebuie să prepondereze într'o operă literară, să arătăm mijloacele autorului, cu care a căutat să vie în ajutor ideii de patrie. Vom vedea apoi, dacă aceste mijloace convin sau nu unei atari scrieri; dacă trebuie sau nu, să fie urmată și de alții care împărtășesc ideile curentului naționalist:

Moș Kendra, celnicul unui trib de Farseroții³ cere grecomanului Lala, pentru fiul seu Tului institutor în Magarova, mâna fiicei sale Miia.

Lala înse orbit de ideile și sentimentele sale elinești, refuză cu indignare această propunere și prin vorbele lui nesocotite, lovește chiar în amorul

propriu al bătrânului Kendra, care eșind din casă strigă:

— A... Domnule Lala, destul ți-ai bătut joc de mine! Pe un Kendra ți-ai permis să-l gonești din casa dtale ca pe un eersetor! Farserotul ți-a spus adineauri, e mândru de neamul lui și afă de la mine, că e plămădit din aluatul vitejei. El știe să-și apere cinstea, când cineva i-o atacă; dv. grecomanii ne-ați necinstit neamul*. Iar Tului, mai târziu, când Lala voește să-l ucidă chiar, strigă Mieii, pe care o iubește:

— Curaj și fii vitează, precum ți-e sufletul curat, o, fiică a lui Lala! Părintele teu ne-a deschis ochii și ne-a declarat război, pe care trebuie să-l primim. Războiul acesta se va întinde din casa aceea mai departe, pentru că motivul lui e o chestie socială; vai de dușmanii acestei cauze!

Miia iubește mult pe Tului și ca fată cultă și inzestrată cu mari calități sufletești, nu se sfește ca cu ocazia unui discurs ținut de Tului, să-i aducă laude chiar în public:

— Dumnezeu să te proteje, gione; — înălțătoarele-ți cuvinte ne-au pătruns adânc în suflet și te asigur, în numele meu, că la ori-ce împrejurare ne veți găsi alături de dv. pentru triumful și mărirea neamului nostru.“

Aceasta e „Armâna“. De asemenea și „mama Mieii își exprimă admirațiunea și iubirea cătră Tului, înălțându-se din călcăe și sărutându-l pe frunte, ca pe un fiu al ei ales“.

Trebuia acum și Lala să fi revenit la sentimente mai bune și pacea eră asigurată, iar ideia românismului în Macedonia se cimentă. Dar precum în toate împrejurările critice, nu se poate câștiga isbânda fără jertfă, tot astfel „chestia socială“ după cum o numia Tului trebuia, să jertfească pe cineva. Căzură pe dealul Bucovei pentru această chestiune mulți greci, înse trebuia să cadă și din Români cineva târziu de tot, când nimenea nu se aștepta. Moș Kendra, fu împușcat de morarul Bulgar, Dimce. Și jertfa trebuia să fie cu atât mai hidoasă cu cât ea fusese pusă la cele de însuș Lala, tatăl Mieii. El corupse prin bani pe Simu Bizina, român gramosteian, care la rândul seu se folosi de Dimce. Bulgarul fu prins asupra faptului, mărturisî totul și de aceea împușcat odată cu Simu Bizina. Lala apucat după urmă, se căi de această urită faptă; își ceru iertare de la „Farseroții constituiți în curtea marțială“ care îi acordă după următoarele mărturisiri solemne:

— „Să me ierte Tului și dacă mai poate — avea preț binecuvântarea mea, ve rog să o primiți, ca pe cel de pe urmă bine, ce vi-l pot face eu.“

Luând mâna lui Tului și acoperind-o de a Mieii, continuă: — De acum înainte nu va mai avea pe altul decât pe tine „gioane“. Iubește-o, căci pentru ea ești totul. Dzeu să ve poarte de grije și să ve ferească în viitor de suferințele prin care ați trecut. În ce privește memoria regretatului Kendra, vreau să o cinstesc ca armân ce sunt, prin ridicarea unei cruci de marmură la isvor, pe care țin să se sape:

„Celnicului Kendra, regrete eterne. Armânimea din comunele unite, în frunte cu aromânul Lala.“

Apoi mai departe:

Fiind că în afacerea aceasta atât de delicată, ați știut să fiți mai presus decât niște judecători pământești, pentru aceasta mărinimie din parte-ve,

¹ Scriitorii Danezi și Norvegieni.

² Vorbind de cele mai bune din ele.

³ Moșii Pindului — (notă din roman.)

declar solemn înaintea dvoastre că averea mea, ce o administrați, o ofer tinerului Tului Kendra, pe care, ve rog, să-l primiți de tovarăș în locul meu.

Dzeu fie cu voi.

Iar Bucovala, întorcându-se către tineri, încheie :

„Voi tineri, nu uitați nici odată că triumful iubirei voastre însemnează triumful românismului la noi în Pind.

Iată dar în ce constă ideea de patrie. Triumful Românismului găsește și în literatură locul ei de cinste. Și această carte e cu atât mai prețioasă pentru noi, cu cât ne zugrăvește în felul cel mai frumos obiceiurile, nevoile și aspirațiile unor români despre care noi aceștia din regat, ne interesăm foarte puțin. Cunoaștem pe toți Românii supuși Rusiei, Austriei și Ungariei, dar aproape nu știm că Români sunt mulți și în Turcia.

Ne place să cântăm pe Avram Iancu, pe Rațiu și nu știm nimic despre isprăvile omerice ale lui Cacin Antoniu, Fotu Ciavela, Gh. Boțari armâni de frunte cântați de Greci în poezia lor populară.

Chiar Victor Hugo, marele poet al Franciei, a compus ode în onoarea vitejilor Armâni, Boțari și Canari. — „Armâna“ e femeia de la Pind, care știe să crească fii viteji și vrednici de numele puternicilor strămoși.

Aceasta e tema romanului dlui P. Vulcan, care a știut să ne arate menirea literaturii sânetoase pusă în folosul cauzei naționale.

Ca stil, opera se prezintă destul de bine. Mult colorit în moravuri și peisagii, naturaletă și vivacitate în narațiuni. Din această carte tinerii care se încearcă să scrie romane ar putea foarte bine vedea, că genul acesta e frumos și nou. Afară de aceste le mai rămâne să cultive și romanele de moravuri, lucru care pus în practică pe scenă de Vasile Alecsandri, a adus mult folos neamului.

Vor găsi poate că operele lor „vor perî odată cu moravurile societății noastre, ca și multe din piesele lui Alecsandri... nu e nimic aceasta.

Acești scriitori și-au făcut datoria către patrie; căci altfel scriind romane, așa zise psihologice, cari numai pentru Români nu se potrivesc, își pierd vremea înzădar.

Se espun a fi doar hărțuiți de către gazetari, necițiți de public și ruinați materialicește.

Petre Danilescu.

H a z.

— Te întreb pentru ce te-ai divorțat de soția ta? Toată lumea spunea că este încântătoare...

— E, tocmai din cauza aceasta!...

La tribunal:

Președintele. — Acuzatul, mărturisește-ți vina!

Acuzatul. — Nu! Pledoaria avocatului meu m'a convins că sunt nevinovat!

Un găgăuță zice unui orb:

— De obicei, când cineva e lovit de o nenorocire, Dzeu îi răsplătește acordându-i o altă favoare. Ce ți-a acordat ție?

— Favorează că nu te văz pe tine! — răspunde orbul.

Coloarea părului

Coloarea părului depinde de la pigmentul așezat în substanța corticală a lui. Pigmentul acesta sau că imbibează într'o măsură egală toate celulele substanței corticale sau că e distribuit în celule într'un număr mai mic sau mai mare, ca niște granule pigmentare. Pe când coloarea roșie, blondă, brunetă ale părului depind numai și numai de la pigmentul părului, pe atunci coloarea neagră și cea brunetă se deosebesc una de alta prin aceea, că în părul negru aflăm mai multe granule pigmentare, decât în cel brunet.

Cu cât îmbătrânim mai tare, cu atât încărunțește și părul mai bine. La început devin numai niște fire de păr sure; încetul cu încetul inse tot mai multe. Mai apoi devine coloarea părului albă-argintie și 'n urma urmelor albește tot părul. O însușire de tot caracteristică ne reprezintă părul așa numiților „Albinos“. La aceștia lipsește pigmentul atât din păr, cât și din piele și sprincene. Din acest motiv ei se feresc de lumină, fug de ea. Părul lor e alb ca și zăpada și fin ca și mătasa și pielea lor e de o finetă extraordinară.

Părul fiecărui om, începând de la naștere și până la bătrânețe, trece prin multe și diferite faze. Părul noului născut e de regulă blond-deschis și numai mai târziu se colorează. Se nasc inse și copii de aceea, părul căroră e deja la naștere colorat.

Un fenomen de tot caracteristic în privința schimbării momentane a părului ni se prezintă prin încărunțirea momentană. Faptul acesta îl dovedesc atâtea cazuri garantate, încât ori și ce fel de indolală e eschisă apriori. Chiar și poporul zice, că oamenii apăsați de grije, de nevoie multă, trecuți prin vre-o frică mare au încărunțit într'o noapte. Sunt multe cazuri autentice și demne de tot crezământul notate, când anumiți indivizi, în urma unei emoțiuni psihice de tot mari, au încărunțit în decurs de niște ore, de niște minute. Astfel, spre pildă, nefericita regină a Franciei Maria Antoinette a încărunțit în noaptea următoare după cetirea verdictului ei de moarte.

Un păzitor de gară, lucrând într'un tunel și auzind cum se apropie tot mai tare trenul de el, ne mai fiind altă scapare pentru el, s'a culcat de-a-lungul între șinele de fer strimtorindu-se pe cât numai a putut. Trenul a trecut pe deasupra lui fără să-l fi vătămat mai grav, dar în urma fricei pășite, a încărunțit momentan.

O fetiță de 12 ani a fost lovită pe o jumătate a corpului de trăsnet. N'a murit, dar părul de pe jumătatea a corpului atins de fulger a încărunțit. Astfel apoi o jumătate a corpului a fost acoperită cu păr alb, iar cealaltă cu păr negru.

În an. 1805 a judecat Napoleon 14 soldați la moarte prin glonț pentru crima trădării de patrie. Actul execuțiunii s'a întâmplat astfel, că au fost împușcați unul după altul. Șapte inși erau deja împușcați, al optălea încă stătea gata de moarte cu ochii legați. Deodată s'a ivit o ordonanță cu amnesia imperială. Toți cei vii au fost momentan puși pe picior liber, pe al optălea inse l-a impresionat atât de adânc bucuria agratiării, încât a încărunțit pe loc. Ce fel de procese se petrec în interiorul părului la încărunțirea lui momentană — despre asta cu alta ocazie.

Coriolan Nedeleu.

SALON.

Un pictor român din Selagiu.

Cei ce vizitează splendidul palat al Ateneului Român din București, au puilejul să vadă acolo în sala din stânga de la intrare un tablou istoric care ne frapează prin concepțiunea unui subiect modern popular și istoric în acelaș timp.

Este pânza unui tiner pictor român, Nicolae Bran, care ne presintă prin lucrarea sa pe Peneș Curcanul ajuns acasă după glorioasa campanie de la Plevna și povestind oamenilor din sat peripețiile acelu rezboiu.

Figura legendară a celebrului erou, pe care lumea românească îl cunoaște din clasică poemă a lui Alecsandri, ni se ivește în tabloul acesta ca o persoană viuă. Par că îi auzim glasul, care descrie simplu și naiv episoadele cele mai strălucite ale vitejiei românești; par că. resimțim plăcerea și fericirea ascultătorilor cari îl impresioară și sorb cu drag ori ce cuvânt al lui.

Văzând acest tablou, fără să intrăm în analiza critică a lui, avem senzația plăcerii că autorul ș-a ales un subiect național, care înviorează sufletul și ne încălzește sentimentul mândriei naționale.

Il felicităm din inimă și dorim să meargă mai departe pe calea începută.

Nicolae Bran, este un fiu al Selagiului, care ș-a petrecut anii primi ai tinereței în părțile Orăzii-mari.

Studiile elementare le-a făcut în orașul Sătmar. Tot acolo a început să frecventeze și gimnaziul, dar n'a terminat decât clasa a IV-a. Atunci simțind o vocațiune entuziastă pentru artele frumoase, fără voia părinților a fugit la Budapesta, unde s'a înscris în școala de Arte-frumoase. Înse frate-seu Ioan l-a adus acasă și a continuat gimnaziul în Beins, terminând toate cele opt clase și făcând examenul de maturitate. Apoi a făcut serviciul în armată în Bosnia. Eșind de acolo, iarăș s'a înscris în școala de Arte-frumoase din Budapesta, de unde a eșit premiat ca cel mai bun desemnător.

Atunci s'a dus la München, unde a studiat patru ani în Academia de pictură, obținând „Mențiunea onorabilă” la expoziția anuală.

Din München, a trecut prin Italia la Paris, unde a studiat timp de opt ani, la început în „Ecole National des Beaux-Arts” în atelierul renumitului pictor portretist Bonnat și apoi în atelierul celui mai vestit desenator Bougeraux, președintele Salonului.

Terminându-și studiile, a trecut în România, unde speră să-și poată desvoltă mai sigur talentul.

A expus lucrări de ale sale la mai multe expoziții atât în țară, cât și în străinătate. În țară, pentru prima-ora la 1893, în I Salon de la Ateneu, a expus 33 de tablouri făcute la Paris, Italia și Bretagne, când atât statul, cât și amatorii particulari s'au grăbit a-l incurajă prin numeroase cumpărări.

La 1900, toți artiștii din România fiind convoați de dl C. Ollănescu, au ales președinte pe dl Nicolae Bran, care a expus atunci tabloul „Peneș Curcanul”. Cu doi ani mai târziu a expus un alt tablou: „Procesul complotului bulgăresc”.

Actualmente lucrează la doue tablouri mari: „Dumbrava roșie” și o Bachantă, mărime naturală. n atelierul seu din București, Bulevardul Pache 83, are peste 100 de tablouri, afară de mulțimea de schițe după natură.

Pictorul Bran este unul din cei mai buni portretiști, ținând în acelaș timp și catedra de profesor de desemn și caligrafie la liceul Mateiu Basarab din București.

De la talentul seu avem să ne așteptăm încă la multe opere.

Numerul jubilar al „Familiei.”

Redacția „Familiei” va serbă jubileul muncii sale de 40 de ani printr'un numer festiv, care va apărea în începutul lui iunie, aniversarea aparițiunii foii noastre.

Acest numer va conține lucrări scurte de foștii și actualii nostri colaboratori, precum și de alți fruntași și muncitori ai literaturii și vieții publice culturale românești.

Rugăm pe toți aceia cari doresc să participe la aceasta serbare literară, să binevoiască a ne trimite lucrările lor până la 2/15 maiu.

Oradeamare 7/20 aprilie 1904.

Redacția „Familiei.”

Curierul modei.

Ați observat de sigur cât de mult se poartă roșul, dar nu acel roșu pe care l-am purtat până acum, ci un altul de o nuanță vie și foarte păcută. Pălării, rochii, ghete, toate se poartă roșii. Mai ales ghetete! Am văzut multe frumoase. Am admirat mult culoarea roșie a ghetelor unei comediane a noastre, de mare talent. Moda actuală a ghetelor îmi place mult, culoarea e cât se poate de drăguță.

Am văzut o toaletă frumoasă de postav roșu, cât se poate de simplă, numai cu un bolerou, ajustat pe talie și încheiată în față. Simplitatea aceasta înse, nu eră lipsită de eleganță. O pălărie amazoană, ridicată în ambele părți prin noduri de panglică roșii, cofau foarte bine figura.

Amazoana este o formă foarte plăcută acum și are să se poarte mult.

O altă toaletă frumoasă, am văzut făcută din tafta changeant, jupa cu volane. Boleroul bluzat pe o centură înaltă drapată. Pălăria de asemenea eră foarte drăguță, o capelină de pai cu o coroană de trandafiri.

Un model frumos de pălăria m'a încântat; este tot o capelină de pai, cu pene negre; o minune de gust și eleganță.

Asemenea și un costum frumos de stradă, jupa cu volane, aceeaș garnitură se vede și la corsaj. Pălăria, e o canotieră de pai, cu o coroană de roze.

Cordoanele și cravatele, care în acest moment, joacă un așa mare rol în împodobirea toaletelor, le fac să pară încă și mai elegante, fără ca aceste mici podoabe să coste prea multe parale, de oare ce se pot executa chiar și în casă.

Cu costumele tailleur, se poartă cordoanele de piele, ale căror modele sunt foarte variate și ca formă și ca gen. Aceste cordoane se pot face din piele de căprioară moale, albă sau gri, din marochin de diferite culori și în fine cordoanele de piele roșie, care sunt ultima expresie a modei.

Unele sunt rotunde, altele sunt tăiate ascuțit în spate, iar altele și în față și în spate; altele formează undulațiuni grațioase menite să scoată încă altele mai încărcate; unele se încheie cu catarama frumoase de metal, altele sunt ajurate și aplicate pe un transparent de catifea sau de moar.

Se fac de asemenea, cordoane foarte frumoase, de piele pirogravată.

*

Cu rochiile ușoare, se va împune din nou, purtarea fustelor albe. Aceste fuste părăsite atâția ani de zile, reintră iar în favoare, cu toaletele deschise și cu rochiile de muselină, care se vor purta în vara aceasta. Multe din elegantele noastre dșoare posedă poate fuste vechi foarte învoalate, care se purtau acum câțiva ani, și care se făceau cu o mulțime de crețuri în giurul taliei, pentru a conserva aceeași largime ca și jos.

Pe poale, până la o înălțime de 50 c. m. cel puțin erau brodate cu o broderie engleză.

Iată un mijloc de a utiliza acele juupoane, și a le adapta după moda de astăzi.

Corpul juponului vechiu, va fi părăsit, căci partea nebrodată nu ne permite de a croi din ea, fusta cea nouă.

Deci se va croi o fustă, din nansuk fin, cu foaia din față în formă de șorț și croită sus foarte în bic și cu spatele cât se poate de ajustat, pentru a nu îngroșă talia; persoanele grase pot să pună niște mici clinșori, croiți în bic.

Fusta fără betelie, va fi menținută de talie, printr'un mic bic iar cât se poate de ajustat. Fusta să se încheie la foaia din față.

Abia acum, ne servește fusta cea veche, și iată cum: se taie partea brodată, cu cel puțin patru degete de asupra broderiei, după aceea se încrețește formându-se astfel un volan mare care se aplică pe fusta cea nouă, dându-i largimea după voință.

Pentru a ascunde capul acestui volan, se face o bandă de cinci cerculețe mici, și se aplică pe fustă, astfel ca ultimul cerculeț să vie chiar pe capul volanului.

Dacă fusta cea veche are și tuluri, se pot utiliza la cea nouă, aplicându-i unul sau mai multe rânduri, despărțite între ele prin cerculețe. Numărul cerculețelor, se vor micșora, cu cât va merge mai în susul fustei.

În caz când fusta cea veche, n'are tuluri și vreți să-i puneți ca să fie mai elegantă, puteți să cumpărați tuluri noi, asortindu-le cu broderia cea veche. Broderia engleză se imitează azi pretutindeni, așa că e lesne de găsit, și chiar dacă n'ar fi la fel, tot se găsește vre-una care să se potrivească puțin.

În acest caz, aș sfătui să se facă un volanaș din acest anre-deu, și să se pue pe marginea fustei, pentru a susține mai bine volanul.

Pentru acelea care nu vor să recurgă la volanele de tafta, care dau mai multă susținere fustei, le voi recomandă să pue pe dosul fustei, o balaiează de muselină sau de tarlatan, mărginit cu o dantelă, care face ca fusta să se susție bine.

Iată dar cum dintr'o fustă veche se poate face una nouă. Modelul acesta este adaptabil și pentru o fustă absolut nouă.

*

Acele primitive, erau spinii și oasele.

Mai târziu, acele care serviau să susțină părul, luară numele latinesc de „crinales“.

Acele care împodobiau cofaura, eră un fel de bijuterie foarte veche. S'a găsit în urmă astfel de ace, în mormintele megalitice și în ruinele cetăților lacustre, care aveau aproape lungimea unei săbii, și erau de os.

Mai târziu, se făcură din ivoriu, aur și argint împodobite cu pietre scumpe.

Judita, în momentul când s'a dus să libereze țara sa, încercând să omoare pe Holofern, și-a prins părul cu un ac lung de aur. Tot astfel de ace țineau voalurile cele ușoare ale grecilor și romanelor, ele erau câte odată prevăzute cu câte o globuiă plină de otravă.

O amintire de cruzime se leagă de aceste mici și perfide bijuterii, care deveniau arme în mâinile femeilor care voiau să se răzbune.

Mânia lor avea la îndemână un obiect periculos.

Un soldat grec, care venise la Atena să aducă vestea despre înfrângerea armatei de Argieni, căzută sub înepăturile a sute de ace, îndreptate asupra lui, cu acele altinelor furioase.

Un decret interzise atunci purtarea acestor ace, care reveniră în curând la Roma, având aceeași menire.

Vai de bietele sclave, care puneau o buclă de păr puțin mai jos decât o cerea eleganța, patriciana numai decât infigea un ac lung în pieptul sclavei, lăsat gol, numai pentru a-i fi mai ușor stăpânei s'o înțepe.

Ovidiu recomandă romanelor să nu prea abuzeze de această *reprimandă*, în fața iubiiților lor, de oare-ce le-ar da o proastă idee de ele.

Flavia insultă chiar cadavrul lui Cicerone, străpungând limba ilustrului orator, pentru a se răzbună de sarcasmele sale.

Acum acele ne servă, pentru a ne susține părul și pălăviile, și nimeni nu mai tremură la vederea lor; din contra, le privește cu drag, amintindu-și tot de-odată de posesoara lor.

LITERATURĂ.

De la Academia Română. Am primit organizația Academiei Române pe anul 1904--1905, indicând personalul secțiunilor și personalul comisiunilor. Ca cetitorii noștri să aibă o icoană fidelă, vom reproduce aceasta organizație într'unul din numerele viitoare. — Totodată am primit și seria ședințelor de peste an. Ședințele ordinare săptămânale au început vineri la 9/22 aprilie și vor urmă regulat în fiecare vineri, până la 9/22 iulie, când vor începe

vacanțele de vară, cari vor ținea până 'n 15/28 august. Apoi se vor continuă până la vacanțele de Crăciun. Ședințe publice se vor ținea tot a patra vinere. Sesiunea generală în 1905 se va deschide la 8/21 martie.

Pentru numărul jubilar al „Familiei“ primim zilnic lucrări din mai multe părți. Primii cari ne-au făcut onoarea să ne trimită câte o scriere pentru numărul acela, sunt ilustri fruntași literari dnii: T. Maiorescu, A. D. Xenopol și Nic. Iorga.

Conferențe literare la „România Jună“ în Viena. Societatea „România Jună“ din Viena aranjează în lunile acestea un șir de conferențe literare. Iată programul lor: Vineri 22 aprilie, dl dr. Sextil Pușcariu: Afișuri moderne; joi 28 aprilie, dl Ioan Giurescu: Despre trecutul nostru; joi 5 mai, dl Mihai Popovici: Anul libertății 1848; sâmbătă 21 mai, dl Ioan Scarlatescu: Richard Wagner și opera dramatică (cu ilustrațiuni musicale); mercuri 1 iunie, dl dr. Iosif Popovici: Ceva din literatura română; sâmbătă 11 iunie, dl Nicolae Dobrescu: România pitorească, de Vlahuță și Drumuri și orașe, de Jorga, paralelă.

Din Biblioteca doctorului Ioan și Porfira Pașcan a apărut la Cernăuți nr. 3: „Viața Prea Cuvioasei Maicei noastre Parascheva“ de dr. Ioan V. Pașcan, preot gr. or. și cooperador la biserica Sfintei Parascheva în Cernăuți, — și „Acaftistul ei“ de post. Manolachi Drăghi i. Prețul 50 de bani.

Făt-Frumos. Astfel se numește o nouă revistă literară, care a început să apară la Bărlad, sub direcția unui comitet, de două ori pe lună.

TEATRU și MUSICĂ.

Iarăș reprezentație franceză la București. Societatea de binefacere „Obolul“ din București, ai cărei membri aparțin societății nalte, a dat de curând o reprezentație teatrală. S'a jucat o revistă scrisă în franțuzește de un Român, dl Ioan Lahovary. Spre a da tributul cuviincios limbei române, organizatorii au cerut concursul dlui Chiriac și al societății Carmen, care a cântat mai multe piese populare.

Turneul artistic al dlui Nottara. Cu începere de luni 12/25 aprilie, dl C. I. Nottara, distinsul societar al Teatrului Național din București, a început să întreprindă un turneul artistic prin România. Trupa înghiebată va jucă piesele: „Papa Lebonsrd“ în 4 acte de Jean Aicard, din repertoriul marelui Novelli și „Taina spovedaniei“ dramă în 5 acte de Paul Athelme. Prima reprezentație s'a dat la 13/26 aprilie în Caracal.

Concertul Popovici-Dima la Arad în 6/19 aprilie, în sala din otelul „Crucea Albă“, a avut un succes foarte mare și a produs un entuziasm nemărginit. S'a executat și aici programa de la Orăștie, despre care publicarăm o dare de seamă elogioasă în numărul trecut. După concert dans.

Concert în Mediaș. Inteligența română din Mediaș va aranjă la St. George, cu concursul unui grup de teologi din seminarul Andreian din Sibiu, un concert de coruri bărbătești.

Concertul Popovici-Dima la Sibiu nu s'a putut ținea la timpul fixat, căci din cauza grevei impiegarilor de la căile ferate, sistându-se comunicațiunea pe toate liniile statului, artiștii nostri n'au putut să

plece din Arad la Sibiu, decât numai după restabilirea circulațiunii. Astfel concertul s'a ținut joi la 15/28, în sala mare de la Gessellschaftshaus. Succesul, de sigur, a fost complet.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Sinodul archidiecezan din Sibiu a adus următorul concluz cu privire la reformele ce guvernul intenționează a-le face în chestiunea învățământului popular confesional: Mitropolitul și episcopii din Arad și Caransebeș, să întreprindă pașii necesari la guvern pentru preintimpinarea neajunsurilor ce ar veni asupra școalelor noastre confesionale prin reforma pusă în vedere a articolelor de lege existente. În cas de necesitate, să se convoace și consistorul mitropolitan.

Renta școalelor române din Brașov. Aflăm din „Tribuna“ de la Arad, că guvernul unguresc refuză a pune la dispoziția Eforiei școalelor din Brașov renta plătită de statul român. Motivul refuzului este, că socotelile ce i s'au așternut prin mitropolie despre chipul cum și pe ce s'a cheltuit renta, arată că sume însemnate s'au deturnat de la destinație, nu s'au cheltuit pe afaceri școlare.

Episcopul Majláth la Blaj. Cetim în „Unirea“ de sâmbătă: Azi la 12 ore a sosit cu trăsura la Blaj Ilustrul episcop al Ardealului contele Majláth. Întru întimpinarea sa Esc. Sa mitropolitul a trimis pe Ilustr. Sa prepositul Ioan M. Moldovan și Rvsmul Augustin Bunea. La ora 1 a fost prânz la Esc. Sa, la care au fost invitați membrii vener. capitol. La 4 ore distinsul episcop s'a rentors la reședința sa, Esc. Sa însoțit de Rvsmul canonic Ștefan Pop l-a petrecut până la Crăciunel. Episc. Majláth eră însoțit de păr. spiritual Iulius Soóthy.

Un dar frumos pentru biserică. Dl Grigore Körösi-Crișan, credincios al bisericii gr. cat. române din Cluj, a dăruit pentru edificarea unei biserici nouă acolo, suma de 1000 cor.

Alianța învățătorilor gr. cat. români. Reuniunea învățătorilor gr. cat. români din Selagiu a făcut un apel la toate reuniunile gr. cat. românești să formeze o alianță și a convocat o întrunire la Cluj spre a discuta idea. Întrunirea s'a ținut la 17 aprilie în Cluj, dar precum aflăm din „Răvașul“ a fost slab frecventată. Au luat parte ca delegați: 6 inși de la Reuniunea selăgeană, 3 de la reuniunea Mariană din Năsăud, 1 de la reuniunea archidiecezană din Blaj. Din dieceza Orăștie și a Lugojului nici un delegat. Afară de acestia, au luat parte și alți amici ai școlii. Adunarea a proclamat alianța, a votat statutele și a ales un comitet de 12 membri, care să conducă mai departe afacerile alianței.

G E E N O U ?

Hymen. Dl *Iuliu Ianza*, notar în Brateca, comitatul Bihor și dșoara *Marioara Dărăban*, fiica dlui Grigoriu Dărăban, notar în Feheteu, s'au logodit. — Dl *Iosif Borlovan* comerciant la societatea comercială „Severineana“ s'a logodit cu dșoara *Miliva Tuculia* din Rafna. — Dl *Ioan Sântimbreanu jr.*, învățător gr. or. în Deva s'a logodit cu dșoara *Ecatarina Rákossy* din Simeria.

Statua lui Cuza-Vodă — serie „Cronica” — nu va întârzi a se înălța în falnica capitală a Moldovei. Într-o convorbire avută eri cu unul din membrii activi ai comitetului pentru ridicarea statuei, acesta ni-a afirmat, că un sculptor german va fi chemat a ridica statua, căci maquetul pe care l-a făcut el, e cel mai bun și just. Statua — continuă interlocutorul meu — va fi așezată în fața palatului universității, pentru aceasta se vor expropriá casele, cu locul unde actualmente se află consulatul Austro-Ungar și lărgindu-se astfel piața universității, se va așezá acea majestoasă statuá cu figura Domnitorului în spre universitate, împreună cu cele 4 mărețe figuri: Kogălniceanu, Negri, Boerescu și Catargiu și de-a-supra România; locul remas liber în giurul și în dosul statuei va fi destinat unui squar frumos care să servească de podoabă naturală, îmfrumșetând locul.

Concurs pentru modelul de medalie a lui Ștefan cel Mare. „Societatea Numismatică Română” din București, în urma însărcinării primite de la ministerul cultelor și instrucțiunii publice, publică concurs pentru facerea unui model de medalie, destinată a comemorá patrucentenarul lui Ștefan Vodă cel Mare. Condițiunile concursului sunt: 1. Bustul lui Ștefan cel Mare, fără barbă, întors spre dreapta cu inscripțiunea: „Ștefan Vodă cel Mare și sfânt 1504—1904, domn al țării Moldovei”. 2. Modelul va fi făcut în gips, având capul de 15 centimetri diametru. 3. Modelul va fi trimis pe adresa președintelui societății, cancelaria muzeului de anticități, cel mult până la 15 maiu v. a. c., ora 5 p. m., purtând sub un plic sigilat, numele artistului. 4. Lucrarea cea mai bună va fi premiată cu 200 lei. 5. Societatea își rezervă dreptul de a gravá modelul premiat.

De la reuniunea agricolă din comitatul Sibiu. Venerabila doamna Ioana Moldovan n. Boiu, soție de protopresbiter în Sighișoara, a ținut să costumeze pe spesele sale marea păpușă, sistem francez, care i-s'a fost trimis la dorința proprie. Păpușa reprezintă o mândră nevastă în frumosul și interesantul port de acum 50 de ani, uzitat în Sighișoara. Pentru acest dar generos și costisitor, biroul, în numele reuniunii agricole exprimă venerabilei doamne Ioana Moldovan n. Boiu călduroasă mulțămítă. Cu această ocazie observăm, că la 12 păpuși, cari la expoziția din 1902 au fost cucerit admirația unanimă, s'au adaus de atunci încoaci alte 4 exemplare, costumate și ele gratuit. De present reuniunea are deci 16 păpușe costumate, parte reprezentând portul original țărănesc din tot atâtea ținuturi ardelene. Sperăm, că se vor aflá cu timpul, cine să iee asupra-le sarcina de a costumá, fie și numai 2—3 păpușe în portul bogat și pitoresc din Banat și Ungaria propriu zisă, de unde Reuniunea nu posedá nici un exemplar.

Măcel la Aleșd. Dumineca trecută partidul Kossutist din cerul electoral Aleșd în Bihor a ținut o intrunire. Socialiștii inse, presintându-se în numer mai mare, au împedecat ținerea adunării. De aici a urmat o încierare între gendarmi și socialiști. Resultatul a fost grozav, au remas morți 23 și vr'o 40—50 s'au rănit. Morții și răniții, după cum seriu ziazele oradane, au fost toți Români. A fost impușcat și sergentul gendarmilor. În semn de jale pentru morții de la Aleșd, în ziua următoare toți meseriașii și lucrătorii din Oradea-mare ș-au sistat lucrul pe 1/2 de zi.

O grevă ne mai pomenită în Ungaria s'a petrecut săptămâna precedentă: greva impiegaților căilor ferate. Circulațiunea s'a sistat pe toate liniile statului și timp de opt zile s'a întrerupt toată comunicațiunea cu lumea internă și esternă. În sfârșit greviștii au cedat și acuma iarăș comunică trenurile.

Congresul de dans. Congresul de dans s'a ținut la Berlin. Ședințele au ținut trei zile: 10, 11 și 12 aprilie. Împăratul Vilhelm II a primit președinția de onoare. S'a dat citire, în prima ședință, unei scrisori prin care adresá felicitări membrilor congresului. Dl Giraudet represintă Franța. În cuvântarea ce a ținut și-a exprimat dorința ca viitorul congres să se întrunească la Paris în 1905. A criticat apoi formalitatea absurdă ca în balurile moderne să se presinte tinerii dănuitoarei înainte de a o invitá, ca fiind obiceiul cel mai dăunător desvoltării dansului. Acest lucru este cu totul contrar bunei cuviințe de oare-ce se poate presupune că se suspectează onorabilitatea invitaților. Dl Giraudet crede, împreună cu congresul de la Berlin, că această formalitate face pe atâtea domnișoare și femei tinere să stea de geaba, împodobind de jur împrejur sala, ore întregi și împiedicând astfel trei sferturi din dansatori să danseze. Inse dansul nu e numai o artă, ci și un sport. Este complimentul indispensabil al ori-cărei educații bune. Ar fi bine să se introducă și în Franța și Rusia, ca în Germania, această distracție ca să întoarcă pe soldați de pe drumul cărciumelor unde își golesc punga și își ruinează sănătatea. Congresul s'a ocupat apoi de dansurile ce trebuie admise și prevăzute în cursurile de dans. A hotărít să lase Circurilor dansurile excentrice, cum sunt Cake-Walkul și Bostonul nebunilor. Programele maestrilor de dans trebuie să remăe demne de arta pe care o servesc. Nu trebuie să pătrundă ca dansuri cinștite decât acelea cari au fost încercate și recunoscute ca grațioase. Congresul s'a sfârșit printr'un banchet. O chetă de 225.50 bani s'a strins pentru maestri săraci de dans. Congresiștii și-au dat întâlnire pentru anul viitor la Paris.

Au murit: *Vasilie Călbază*, căpitan c. și r. în regimentul de infanterie nr. 43, la 7 aprilie, în Viena, în etate de 34 ani; — *Iacob Buzdug*, paroc gr. or. în Borgo-Rus, la 6/19 aprilie, în etate de 45 ani.

Călindarul săptămânei.

Dum. Slăbănogului v. 3 Ev. inv. 5; Ev. lit. de la Ioan c. 9		
Ziua sept.	Călindarul vechi	Călind nou
Duminecă 18	C. P. Ioan	1 Maiu Filip
Luni 19	C. P. Ioan Pust.	2 Atanasiu
Marți 20	C. P. Teodor	3 Afl. Crucii
Mercuri 21	M. Ianuarie	4 Florian
Joi 22	C. Teodor Sich.	5 Papa Pius V.
Vineri 23	(+) George	6 Benedieta
Sămbătă 24	M. Sava	7 Gisela

Proprietar, redactor respundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDÁS NR. 14/296b).

O domnișoară română

dorește să ocupe un loc de educatoare într'o familie distinsă română lângă doi sau trei copii, cu limba germană, maghiară și română, lucruri de mână, pricepând în câțva și pictura.

Adresa se poate aflá la redacția „Familiei” în Oradea-mare.

BIHOREANA

institut de credit și economii
societate pe acții

în ORADEA-MARE.

Capital social 600.000 coroane.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de $4\frac{1}{2}\%$. Darea după interesele de depuneri o plătește institutul.

2. Acoardă împrumuturi ipotecare.

3. Acoardă împrumuturi simple țărănești pe obligațiuni cu caventați (credite personale țărănești.)

4. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretențiuni sigure către casse publice cu scadențe fixe.

5. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).

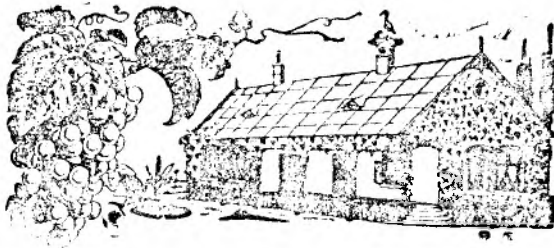
6. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire ipotecară, sau de alta natură.

7. Îngrășează afaceri economice și tot felul de afaceri de bancă.

4-12

Diracțiunea.

Să plantăm umbră de viță de vie
pe lângă ori ce casă și în grădinile noastre
de casă,
în pământ și năsip

Pentru acest scop înse nu se potrivește ori ce soi de struguri, de și toate soiurile sunt plante curpenitoare, fiind că o parte mare din ele, chiar și dacă se desvolcă, nu dă roade, din care cauză mulți nu au putut obține nici un rezultat. Dacă înse se plantează soiuri bune pentru formarea de verdeață, acestea provăd apoi casa pe întreg timpul coacerii cu cele mai eminente soiuri de struguri lămâioși și alte soiuri de struguri dulci.

Strugurii cresc pretuindenea în patria noastră și nu există casă, pe lângă a cărei ziduri nu ar putea fi cultivați, cu neînsemnate spese; afară de aceea servesc de cea mai frumoasă podobă și pentru alte clădiri, grădini, garduri ș. a. fără să detrage cât de puțin din locni menit pentru alte scopuri. S-apoi strugurii sunt cele mai multămitoare poame, de oare ce rodese an de an.

Soiurile sunt descrise în un preț-curent ilustrat, care, indicându-se adresa prin cartă poștală, se trimite fiecăruia, gratis și franco. 8-8

Erste Ermeliéker Rebeschule. Nagy-Kágya, p. u. Székelyhid.

! DEOSEBIT NOROC LA TÖRÖK! Neîntrecut

este norocul, care a favorizat Principala noastră colectură. În timp scurt am plătit onorațiilor noștri cumpărători ca câștiguri mai bine de 15 milioane coroane; numai în timpul din urmă

cele mai mari trei câștiguri și anume:

premiile mari de	605.000	coroane	57086
	100.000	"	74366
	90.000	"	109780

și afară de aceste multe alte câștiguri mari.

Deci recomandăm a participa la loteria de clase, care are cele mai mari șanse de câștiguri în toată lumea. În a 14 a loterie de clase din

110.000 losuri se sortesc 55.000

cu câștiguri de bani, în total în enorma sumă de

14 milioane 459.000 coroane

Câști ul principal în cazul cel mai norocos:

1,000.000 coroane.

Special un premiū cu 600.000, un câștig à 400.000, 1 à 200.000, 2 à 100.000, 1 à 90.000, 2 à 80.000, 1 à 70.000, 2 à 60.000, 1 à 50.000, 1 à 40.000, 5 à 30.000, 3 à 25.000, 8 à 20.000, 8 à 15.000, 36 à 10.000 și încă multe altele; la oaltă 55.000 câștiguri și premii în valoare de 14.459.000 coroane.

Prețul losului original pentru clasa I face conform planului:

Pentru o optime	($\frac{1}{8}$)	fl. —.75	saŭ	coroane	1.50
" " pătrime	($\frac{1}{4}$)	" 1.50	"	"	3.—
" " jumătate	($\frac{1}{2}$)	" 3.—	"	"	6.—
" un întreg	($\frac{1}{1}$)	" 6.—	"	"	12.—

și se trimite pe lângă rambursă sau achitarea înainte a prețului. Planuri oficiale gratuit. Comande pentru losuri originale rugăm a trimite până în

9 maiu an, c.

cu încredere și direct la adresa noastră.

A. Török & Co.

Cea mai mare vânzare în detalii din Ungaria pentru loterie de clase. Budapesta. Secțiunile loteriei de clase ale colecturii noastre principale sunt: Centrala: Theresienring 46/a. 1. Sucursală: Waitznering 4. 2. Sucursală: Museumring 11. 3. Sucursală: Elisabethring 54.

Dlul Török & Co., Budapesta. (3-5)
Scrisoare de comandă (de tăiat)

Ve rog să-mi trimiteți _____ los original clasa I a loteriei ung. reg. priv. de clase, dimpreună cu un plan oficial. Suma în coroane _____ (a se încassă prin rambursă) Rog a _____ (urmează cu mandat postal) șterge ce nu convine.

Adresa precisă _____